

04 Geesteswetenschap als poging tot verstaan van de werkelijkheid

Inleider: dr. Rijk Schipper (Utrecht)

1. De herleving van het hermetisme

Voor veel mensen is Hermes Trismegistus ('De driemaal grote Hermes') in de loop der tijden een leidsman geweest bij hun geestelijke zoektocht. Dit geldt in het bijzonder voor theosofen, antroposofen en Rozenkruisers. In Nederland bevat de *Bibliotheca Philosophica Hermetica*, opgezet door de ondernemer Joost Ritman, een fraaie collectie 'hermetische' geschriften. In deze lezing onderzoeken wij de historische figuur van Hermes, zoals die in de Grieks-Romeinse oudheid wordt gepresenteerd. Vervolgens komt zijn hernieuwde populariteit in de renaissance ter sprake. Marsilio Ficino (1433-1499) vertaalde het zgn. *Corpus Hermeticum*, in opdracht van zijn beschermheer Cosimo de' Medici. Ook in zijn eigen werken liet hij blijken dat hij veel van deze antieke wijze had geleerd. In Ficino's ogen loopt er een lange lijn door de geschiedenis van de filosofie, die hij beeldend aanduidt als de 'gouden keten' (*catena aurea*). Uiteraard moest de 'heidense' Hermes wel worden ingepast in de christelijke filosofie van die tijd.

Ten slotte bekijken we ook de invloed van het hermetisme vandaag de dag, die misschien wel groter is dan men zou vermoeden.

Literatuur:

R. van den Broek, G. Quispel (ed.), *Corpus Hermeticum*. Amsterdam 1991.

S. Gentile, C. Gilly (ed.), *Marsilio Ficino e il Ritorno di Ermete Trismegisto (Hermes and the Return of Hermes Trismegistus)*. Florence 1999.

W. J. Hanegraaff, J. Pijnenburg (ed.), *Hermes in the Academy. Ten Years' Study of Western Esotericism at the University of Amsterdam*. Amsterdam 2009.

F.A. Yates, *Giordano Bruno en de hermetische traditie*. Rotterdam 2010. (Ned. vert. van *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, 1964).

2. Mythe, wetenschap en geschiedenis

Mensen hebben altijd mythen (verhalen) verteld om zich te oriënteren op de wereld en het leven. Wat is de verhouding tussen mythe en wetenschap (in de zin van science)? En hoe is de verhouding tussen mythe en geschiedenis?

Twee opvattingen over de waarde en betekenis van mythen zullen op deze avond naar voren komen: die van de cultuurfilosoof Ernst Cassirer (1874 – 1945) en van de psychoanalyticus Carl Gustav Jung (1875 – 1961). Terwijl de eerste in nabijheid wil blijven van de academische wetenschapsbeoefening, gaat de tweede zijn geheel eigen weg.

We besteden bijzondere aandacht aan de Griekse mythe van Pandora, zoals Cassirer die in zijn boek *Idee und Gestalt* behandelt. Ook houden wij ons bezig met de heldenverhalen van de Winnebago-Indianen, en met de interpretatie van enkele veelzeggende dromen in jungiaanse trant. Dit alles zal bijdragen aan een beter inzicht in de verhouding van 'geesteswetenschappen' enerzijds en empirische wetenschappen anderzijds.

Literatuur:

Ernst Cassirer, *Taal en mythe*. Vertaling Stephan van Erp en Huub Stegeman; inleiding Stephan van Erp en Jean Pierre Wils. Amsterdam 2008.

Idem, *Idee und Gestalt: Goethe, Schiller, Hölderlin, Kleist*. Darmstadt 1994.
Idem, *Die Philosophie der symbolischen Formen II*. Hamburg 1925.
C.G. Jung e.a., *De mens en zijn symbolen*. Rotterdam 2000.

Rijk Schipper studeerde eerst klassieke talen en daarna theologie Hij promoveerde op het onderwerp *Paus & kettors: Leo de Grotes polemieek tegen de manicheeërs* (1997). Daarnaast heeft hij zich als docent en auteur toegelegd op de filosofie. Van hem verschenen het boek *Marsilio Ficino: De wereld als kunstwerk* (2005) en vele artikelen in tijdschriften als *Filosofie*, *Hermeneus* en *Reflectie*. In het dagelijks leven is hij werkzaam als docent klassieke talen en Hebreeuws, en bovendien als vertaler en redacteur.

Aantal avonden	2
Plaats	Fontys Sporthogeschool, Theo Koomenlaan 3, 5644 HZ Eindhoven
Tijd	19.30- 21.30 uur
Datum	13 en 20 december 2016
Thema	04
Kosten	€15,00